

Konsekvenser av pandemien for alternative behandlere og deres pasienter

Forfattere: Trine Stub og Agnete E. Kristoffersen, Nasjonalt forskningscenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM)

I mars 2020 bestemte norske myndigheter seg for å stenge ned landet for å hindre spredning av COVID-19 viruset. Denne nedstengingen resulterte i at mange helsearbeidere måtte stenge praksisen eller imøtekomme et krav om to meters avstand mellom pasient og behandler og konsultasjoner på maksimum 15 minutter. Dette gjaldt også de alternative behandlerne. I samarbeid med 35 bransjeorganisasjoner sendte vi ut en spørreundersøkelse til 2215 alternative behandlere ved begynnelsen av pandemien (mars-mai 2020). Vi ville undersøke hvordan deres finansielle situasjon, pasientkonsultasjoner, og synet på fremtiden ble påvirket av pandemien og hvilke råd de gav pasientene sine for å holde seg frisk.

Hva fant vi?

Deltakerne

De alternative behandlerne praktiserte en rekke ulike terapiformer. Hyppigst praktisert var samtalerapi (33,7 %) fordelt på gestaltterapi (19,6 %), psykoterapi (10%) og veiledning/coaching (11,5 %). Mange praktiserte også akupunktur (30,1 %), massasje (24,6 %), refleksologi (19,6 %) og musikkterapi (11,7%).

Organisering av egen praksis

De fleste hadde et enkeltpersonsforlik (84,3 %) eller et privat aksjeselskap (12 %). Kun 1,2 % var ansatt hos andre eller hadde andre driftsformer (1,7 %). Bare 38 % av de behandlerne vi spurte hadde holdt praksisen åpen og tatt imot pasienter i denne perioden. Så og si alle (96,4 %) innførte de nye retningslinjene om hygiene pålagt dem av myndighetene. Av disse hadde under halvparten (43,5 %) beholdt fysiske konsultasjoner, de andre hadde omorganisert praksisen sin til video-konsultasjoner (57,4%) eller konsultasjoner via telefon (43,5%). En deltaker forklarte:

Jeg har brukt telefonkonsultasjoner. Dette har fungert bra og er en av grunnene til at jeg anser fremtiden som ganske lys. Jeg har utvidet praksisen min. Tidligere hadde jeg bare lokale pasienter, nå behandler jeg pasienter fra hele landet.

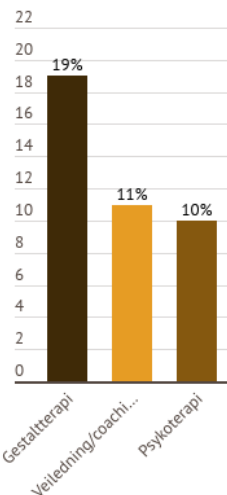
Konsekvenser for økonomien

Nesten alle (96 %) oppga at inntekten deres ble redusert under nedstengingen. For å klare seg økonomisk måtte 46% ty til sparepenger, menn (60%) i større grad enn kvinner (46%). En tredjedel av deltakerne ble støttet finansielt av en partner og 26 % fikk kompensasjon fra staten. Andre (26%) hadde annet lønnet arbeid ved siden av. En femtedel av deltakerne lånte penger fra venner og familie, tok nytt lån i banken, eller endret vilkårene for eksisterende lån.

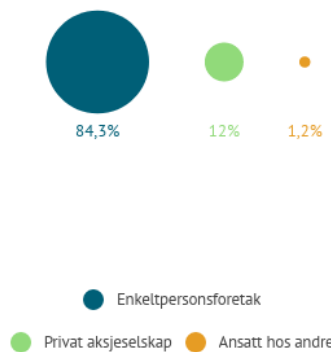
33,7%

Praktiserte samtalerterapi

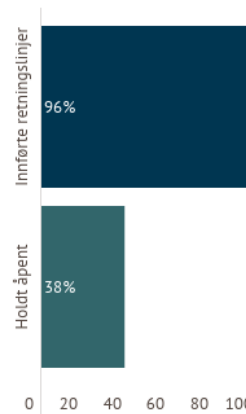
84,3%

Over 84% hadde et enkeltpersonsforetak

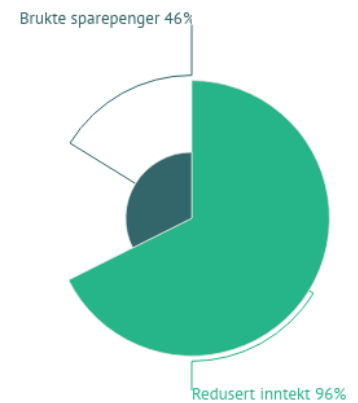
96,4%

Innførte myndighetenes retningslinjer for hygiene.

96%

Nesten alle utøverne oppga at deres inntekt hadde blitt redusert under pandemien.

NAFKAM

Nasjonalt forskningscenter innen komplementær og alternativ medisin

De yngste utøverne (25-39 år) færre pasienter enn de eldre utøverne under nedstengingen. De tok også opp lån i større grad og brukte mer av sparepengene sine. De eldre utøverne hadde derimot mindre lønnet arbeid ved siden av. Dette tyder på at nedstengingen av samfunnet rammet de yngste utøverne hardest. En beskriver det slik:

Jeg synes at denne perioden har vært vanskelig finansielt. Jeg har ikke penger til å betale regningene mine på grunn av nedstengingen selv om jeg har en avtale med banken om kun å betale renter på lånet.

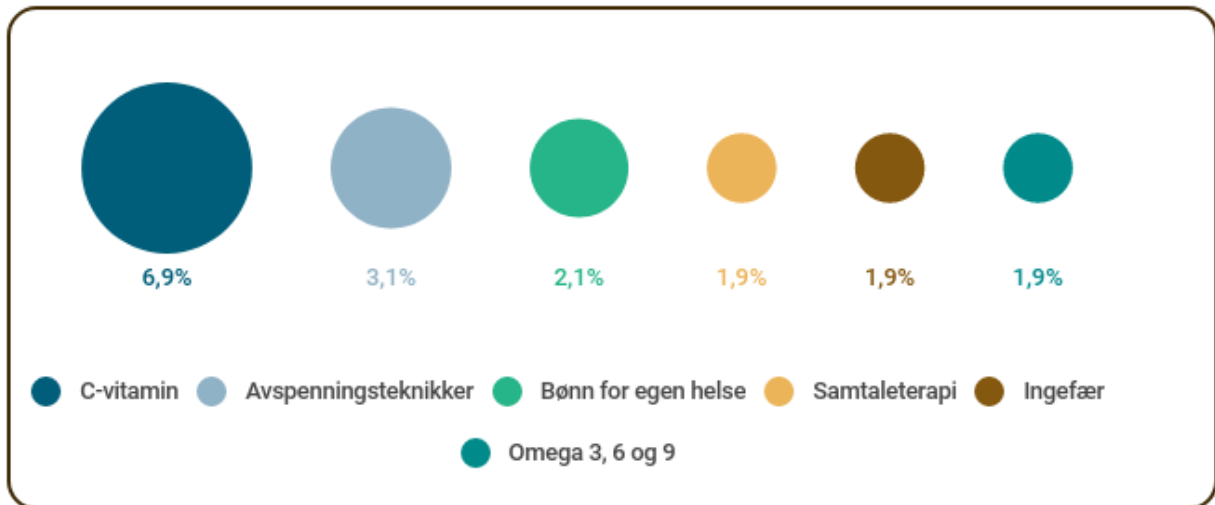
Tanker om fremtiden

De fleste behandlerne (63 %) var usikre på hva fremtiden ville bringe og hva som ville skje med praksisen. Et mindretall (7,6 %) var direkte pessimistiske. Omtrent 1 av 3 behandlerne hadde fortsatt fremtidstro og var optimistiske med tanke på fremtiden. Særlig gjaldt det de som kunne behandle pasienter ved hjelp av video eller telefonkonsultasjoner.

Anbefalinger til pasienter knyttet til COVID-19

For å forebygge COVID-19 anbefalte disse behandlerne pasientene sine å bruke C-vitamin (6,9 %) (høy dose eller anbefalt daglig dose), avspenningsteknikker (3,1 %), bønn for egen helse (2,1 %) samtalerterapi (1,9 %), ingefær (1,9 %) og omega 3,6 og 9 (1,9 %). I tillegg

uttrykte flere av deltakerne at de i denne perioden anbefalte pasientene å trene, spise sunt og passe på å få nok søvn.

NAFKAM | Nasjonalt forskningscenter innen
komplementær og alternativ medisin

Litt under halvparten av deltakerne (42 %) mente en COVID-19 infeksjon ville være mer alvorlig enn vanlig influensa, likevel var bare drøyt halvparten (57 %) bekymret for å bli smittet selv, men flere skrev at de var mer bekymret for å smitte andre. Spesielt bekymret var de for å smitte andre når de var på jobb, illustrert av dette utsagnet:

Jeg er mest bekymret for at noen vil bli smittet i praksisen min selv om alle hygieneregler har blitt fulgt.

Konsekvenser for bransjen

Alternativ behandling har i likhet med de offentlige helsetjenester vært unntatt merverdiavgift dersom utøveren var medlem i en utøverorganisasjon og registrert i det offentlige [Registeret for utøvere av alternativ behandling](#). Fra 1.1.22 ble det innført moms på disse tjenestene uavhengig av om utøveren sto i registeret eller ei. I perioden 2021 til 2022 falt medlemstallene i det offentlige utøverregisteret med hele 18%. [Du kan lese ledelsen ved NAFKAMs kronikk om dette på Nordnorsk debatt](#). Delvis skyldes nok dette at oppføring i registeret ikke lenger gir momsfritak, men nedgangen kan også skyldes at mange alternative behandlere har måttet legge ned praksisen sin etter COVID-19 nedstengningene og søkt seg til andre jobber. Uansett grunn er nedgangen i utøvere som velger å stå i det offentlige utøverregisteret etter vår mening et reelt problem for pasientsikkerheten fordi medlemmer i utøverorganisasjonene har minimumskrav til utdanning i medisinske fag og krav om ansvarsforsikring. Dette er tiltak som er med på å redusere risiko for pasientene.

Tolkning av resultatene

Nedstengingen av samfunnet under den første bølgen av COVID-19 har hatt alvorlige konsekvenser for alternativ behandlerne i Norge. Mange fikk finansielle problemer da de måtte stenge klinikken og synet på fremtiden var ikke like positivt som før. Disse funnene er

i tråd med funn fra andre studier som viser at besøk hos alternativ behandler under pandemien ble redusert fra 14,2 % i 2019 til 7,8 % under pandemien i 2020. Denne kraftige reduksjonen fulgte en allerede nedadgående trend der besøk hos alternativ behandler hadde sunket jevnt over en ti-årsperiode. I dette markedet er det nok de behandlerne som makter å reorganisere til digitale løsninger, se nye muligheter og tilby tjenester tilpasset et endret marked som vil klare seg best i fremtiden.